

TURVAPAIKANHAKIJAPERHE ASIAKKAANA

Opas Eemelin perhetukiyksikön perheohjaajille

Arja Heino

Opinnäytetyö, kevät 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diakonisen sosiaalityön

suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK)

+ diakonin virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Heino, Arja. Turvapaikanhakijaperhe asiakkaana. Opas Eemelin perhetukiyksikön perheohjaajille. Diak Pori, kevät 2018, 56 s. 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, diakonian suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakoni.

Turvapaikanhakijaperhe perhetukiyksikössä, opas Eemelin perhetukiyksikön perheohjaajille on Produktion muotoinen opinnäytetyö ja koostuu raportista sekä oppaasta. Produktion tavoitteena oli tuottaa opas työkaluksi turvapaikanhakijaperheiden parissa työskentelyyn. Tilaus työlle tuli perhetukiyksikön johtajalta. Opasta varten on kerätty asiantuntijatietaa työyhteisöltä kehittämispäivässä, tulevaisuusverstas-menetelmän avulla. Tietoa on kartoitettu ongelmavaiheen kautta mielikuvitus- eli ideointivaiheeseen ja siitä toteuttamisvaiheeseen, tulevaisuusverstaan tapaan.

Työyhteisön toiveena oli saada oppaaseen yhteystietoja, kolmannen sektorin toimijoita ja linkkejä mistä tietoa löytää. Keskeiset lait ja lastensuojelun perustaa turvapaikanhakijaperheisiin sekä perhekuntoutukseen on mainittu nimillä. Oppaaseen on koottuna ohjeistuksia asiakkaiden kulttuurin huomioimiseen ja tulkkaustilanteisiin sekä eri toimijoiden yhteystietoja liittyen turvapaikanhakijaperheiden hyvinvointiin. Oppaassa on myös kotouttamiseen liittyviä linkkejä, joita on valmiiksi käännetty usealle eri kielelle. Opas julkaistaan paperiversiona ja sähköisessä verkossa.

Oppaan arvioinnissa on käytetty kyselylomaketta, johon työyhteisön jäsenet saivat nimettömänä kertoa arvioinnin oppaasta. Työyhteisön jäsenet arvioivat oppaan selkeäksi, helppolukuiseksi ja erittäin kattavaksi. Oppaan kuvat saivat positiivista palautetta.

Asiasanat: lastensuojelu, perhekuntoutus, tulevaisuusverstas, turvapaikanhakijaperhe

ABSTRACT

Heino Arja. An Asylum Seeker Family as a Client. A Guide for the Family Counselors of Eemeli Family Support Unit. Diak Pori, Spring 2018, 56 pages, 2 attachments. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Pori, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this thesis was to produce a guide for the family counselors working with families who are asylum seekers. The request for the guide came from the head of the Family support unit. The work community needed a guide with the updated contact information of non-governmental organizations and links on where to find more information.

The thesis consisted of a report and a guide. The material for the guide was collected by the employees during a development day with a method called a future workshop. The information was gathered through using the critique phase, then the visionary phase and finally the implementation phase. Relevant laws and the basics to child protection issues that are related to family rehabilitation and asylum seeking families are part of the guide. In addition to this, the guide has instructions on how to take a client's culture into consideration and how to handle situations where an interpreter is needed. It also has the contact information of organizations that help with the welfare of asylum seeking families and links to websites that have information on the integration process in different languages.

The evaluation and assessment of the guide was conducted by using a questionnaire which the members of staff could answer anonymously. The staff were of the opinion that the guide was clear, easy to read and covered all the needed topics. The pictures used in the guide got positive feedback. The finished guide will be in a folder and in the Family support unit's own OneDrive group.

Keywords: child protection, family rehabilitation, future workshop method, asylum seeker family

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 LASTENSUOJELULAITOS EEMELIN PERHETUKIYKSIKKÖ	7
2.1 Perhekuntoutus	7
2.2 Perhekuntoutukseen sijoitus.....	8
3 TURVAPAIKANHAKIJAPERHE PERHETUKIYKSIKÖSSÄ	10
3.1 Turvapaikanhakija	10
3.2 Turvapaikanhakijaperhe lastensuojelun asiakkaana	12
3.3 Kulttuuri	13
3.4 Kommunikointi ja tulkkaus.....	14
3.5 Terveys ja hyvinvointi	16
3.6 Koulutus	18
4 SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO JA TURVAPAIKANHAKIJAT	20
4.1 Käännyttäänkö kristinuskoon turvapaikan saamisen vuoksi?	20
4.2 Diakoniatyö turvapaikanhakijoiden parissa.....	22
5 TULEVAISUUSVERSTAS TYÖN KEHITTÄMISEN MENETELMÄNÄ	23
6 PRODUKTION TOTEUTTAMINEN.....	24
6.1 Tulevaisuusverstaas kehittämispäivässä	24
6.2 Tulevaisuusverstaas tulokset ja niiden käyttäminen oppaassa	26
6.3 Produktion arviointi	27
LÄHTEET	31
LIITE 1: OPAS	36
LIITE 2: KYSELY	56

1 JOHDANTO

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan ulkomaalaista, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta (Sisäministeriö i.a.) Turvapaikanhakijoiden määrä oli vuonna 2015 poikkeuksellisen suuri ja matkalla kotimaastaan vieraaseen valtioon koettiin stressaavia tilanteita. Turvapaikanhakijoita varten avattiin nopealla tahdilla vastaanottokeskuksia. Tilat saattoivat olla ahtaita ja monissa paikoissa oli useita eri kansallisuuksia yhtä aikaa majoitettuina. Turvapaikanhakijoiden välille saattoi tulla konflikteja, johtuen erilaisista taustoista ja kulttuureista sekä toimintatavoista. Tämä kaikki on vaikuttanut turvapaikanhakijoiden hyvinvointiin ja saattanut vaikuttaa arjessa toimimiseen. Tästä johtuen vanhempien voimavarat eivät ole riittäneet turvaamaan heidän lastensa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä.

Turvapaikanhakijalapsia suojellaan samoin perustein kuin suomalaisia lapsia, lastensuojelulain (L 417/2007) mukaisesti. Eemelin perhetukiyksikkö on laitostenmuotoinen perhekuntoutuspaikka. Eemelin perhetukiyksikköön on ollut sijoitettuna lastensuojelutarpeessa olevia turvapaikanhakijalapsia ja heidän vanhempiaan. Perhetukiyksikköön sijoitettuna lapset ovat voineet jäädä vanhempiensa luokse. Perhekuntoutuksella on vältetty lapsen sijoittaminen, esimerkiksi lastensuojelulaitokseen. Turvapaikanhakijaperheen lapset kokevat olonsa turvattomaksi vieraassa maassa ja kulttuurissa. Koko perheen kuntoutuksessa oleminen tukee lapsen etua.

Turvapaikanhakijoiden myötä tuli haasteellisia tilanteita esiin, jotka poikkesivat muusta käytännöstä verrattuna muihin asiakkaisiin. Haasteena on myös ollut saada asiakkaat ymmärtämään lastensuojelulain merkitys ja miksi heidät on sijoitettu perhetukiyksikköön. Tämä on ymmärrettävää, koska heidän kotimaassaan ei ole ollut vastaavaa lakia tai edes vastaavaa sanastoa.

Opinnäytetyöni on produktio ja tilaus sille tuli esimieheltäni Eemelin perhetukiyksikön johtajalta. Työyhteisön toiveet huomioiden, olen koonnut oppaan Eemelin perhetukiyksikön perheohjaajille: Turvapaikanhakijaperhe asiakkaana. Opinnäyteraportti koostuu prosessin aikana syntyneistä osasuorituksista ja oppaaseen liittyvästä teoriasta.

2 LASTENSUOJELULAITOS EEMELIN PERHETUKIYKSIKKÖ

Eemelin perhetukiyksikkö on osa Familiaria, joka kuuluu Mehiläinen-konserniin. Familiar on yksityinen toimija, joka tarjoaa ennaltaehkäiseviä perhepalveluja sekä lastensuojelupalveluja (Mehiläinen i.a). Perhetukiyksikön toimintaa ohjaava arvopohja on koko konsernin yhteinen tieto ja taito, välittäminen ja vastuunotto, kumppanuus ja yrittäminen sekä kasvu ja kehittäminen (Familiar i.a. Tietoa meistä).

Perhetukiyksikkö sijaitsee Harjavallassa, Kokemäenjoen rannalla. Perhetukiyksikön palveluita ovat laitospuolinen perhekuntoutus, kotiin tehtävä avoperhekuntoutus ja jälkihuolto. Perhetukiyksiköllä on viisi perheasuntoa sekä yhteiset toimivat tilat, joissa perheet voivat viettää vapaa-aikaa. Perhetukiyksikkö tarjoaa eripituisia arviointi- ja kuntoutusjaksoja. Eemelin perhetukiyksikön toiminta-ajatuksena on perheen voimavarojen, toimintakyvyn ja osallisuuden sekä vanhemmuuden tukeminen kunnioittaen perheen yksilöllisyyttä. Tavoitteena on perheen kotiutuminen vahvistamalla vanhempien kykyä hallita lapsiperheen arkea. (Familiar i.a. Toimipaikat.)

2.1 Perhekuntoutus

Perhekuntoutukseen sijoitetaan, kun perhe tarvitsee vahvempaa tukea esimerkiksi vanhempien väsymyksen tai vanhemmuuden muiden haasteiden vuoksi. Pääosin perheillä on haasteita lasten kanssa toimimisessa ja arjenhallinnassa. Kuntoutus perhetukiyksikössä on myös mahdollista ensisynnyttäjille jo odotusaikana. Kuntouttava työ on mahdollista myös asiakkaan kotona perhetyönä, sekä perheille tarjotaan perhetyötä kuntoutuksen jatkamiseksi kotiin paluun jälkeen. Työskentelymuotoina perhekuntoutuksessa ovat esimerkiksi erilaiset ryhmät sekä lapsille että aikuisille, perhe- tai parisuhdeterapia, eläinavusteinen terapia, Theraplay®, Videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus VIGMILL®, neuropsykiatrisen valmennus tai voimauttava valokuva. (Familiar i.a. Toimipaikat.)

Perhekuntoutuksessa huomioidaan lapsen etu kaikissa tilanteissa. Lasta ja perhettä kuunnellaan ja kuullaan, jolloin asiakkaalla on mahdollisuus kokea aitoa ja arvostavaa kohtaamista. Kuntoutuksessa perheet saavat tietoa ja ohjausta sekä harjoitellaan ja vahvistetaan vanhemmuuden taitoja. Kuntoutus on myös perheenjäsenten yhteisten tavoitteiden ja keinojen löytämistä. Perhekuntoutuksessa hoidetaan asioita ja järjestetään lapsen arjen olosuhteita yhteistyössä perheen ja heidän kotipaikkakunnan toimijoiden kanssa. (Pärnä 2010, 47.)

Perheillä on kaksi omaohjaaja, jotka pääosin työskentelevät perheiden kanssa ja ohjaavat arjen asioissa. Kuntoutuksessa hyödynnetään perhetukiyksikön moniammatillista työryhmää, jolloin tarpeiden mukaan perheiden kanssa työskentelevät muutkin perheohjaajat. Esimerkiksi kriisityöntekijä voi turvapaikanhakijaperheiden kanssa käsitellä traumaattisia kokemuksia koko perheen kanssa tai yksilöllisesti. Perheohjaajilla on vahva osaaminen maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijaperheiden kanssa tehtävästä työstä.

2.2 Perhekuntoutukseen sijoitus

Perhetukiyksikköön sijoitetut perheet tulevat pääosin avohuollon tukitoimenpiteen perustella. Tällöin kotiin saatavat muut avohuollon tukitoimenpiteet eivät ole olleet riittäviä tukemaan perheitä heidän haasteissaan. Kuntoutukseen tulolla pyritään ehkäisemään lapsen sijoitusta sijaishuoltoon tai jälleenyhdistetään perheitä. Lapselle voidaan järjestää asiakassuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla avohuollon tukitoimena tuen tarvetta arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa taikka laitoshuoltoa yhdessä hänen vanhempansa kanssa (L 417/2007).

Lapsi voidaan myös sijoittaa vanhempiensa kanssa perhetukiyksikköön kiireellisen avohuollon tukitoimena, jos esimerkiksi toinen vanhemmista on pahoinpidellyt lasta, niin toinen vanhemmista tulee perhekuntoutukseen lapsen kanssa. Tässä tilanteessa perhe tulee usein samana päivänä päätöksen teon jälkeen. Jos lapsi tarvitsee kiireellisesti apua, voidaan avohuollon tukitoimia järjestää kiireellisesti,

jolloin tukitoimien pitää olla lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia, mahdollisia ja riittäviä (L 417/2007).

Perhetukiyksikköön sijoitetaan myös perheitä, minkä tarkoituksena on jälleenyhdistäminen. Lapsi tai lapset ovat olleet kiireellisesti sijoitettuna tai huostaanotettuna sijaishuoltopaikassa. Perhekuntoutus on mahdollistanut perheiden yhdessä olemista ja haasteiden kohtaamista kuntoutuksen näkökulmasta, minkä jälkeen kotiin palaaminen on mahdollista. Sijaishuoltoa toteutettaessa on otettava lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämisestä (L 417/2007). ”Perheen jälleenyhdistämisvelvoite on lisätty lakiin, koska Suomen perustuslaki ja Euroopan ihmisoikeussopimus suojaavat jokaisen oikeutta nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä kohdistuvaa kunnioitusta” (Lastensuojelun käsikirja 2018. Perhekuntoutus).

Perhekuntoutuksen työ on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Tavoitteet kartoitetaan asiakassuunnitelmanneuvottelussa aina perheiden tarpeen mukaan. Asiakassuunnitelmanneuvotteluun osallistuvat vanhemmat, mahdollisesti lapset, perheen sosiaalityöntekijät, yksikön johtaja ja omaohjaajat. Turvapaikanhakijaperheiden ollessa kyseessä mukana on myös aina tulkki. Omaohjaajat valikoituvat ennen asiakassuunnitelmanneuvottelua. Lastensuojelulaki (L 417/2007) edellyttää lasten toivomusten ja mielipiteen selvittämistä lapsen iän ja kehitystason huomioon ottaen. Siitä ei saa aiheutua tarpeettomasti haittaa lapsen ja vanhempien tai muiden läheisten välisille suhteille. Kaksitoista vuotta täyttäneelle lapselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hallintolain (L 434/2003) mukaisesti häntä itseään koskevassa lastensuojeluasiassa. Aina se ei ole mahdollista, jos esimerkiksi mielipiteen selvittäminen vaarantaa lapsen terveyttä.

3 TURVAPAIKANHAKIJAPERHE PERHETUKIYKSIKÖSSÄ

Opinnäytetyönä tekemääni Turvapaikanhakijaperhe asiakkaana oppaaseen keräämäni tietoa perustelen tässä osiossa olevalla teoriatiedolla. Olen määritellyt turvapaikanhakijan ja kirjoittanut turvapaikanhakijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Teoriaosuudessa on myös huomioitu ohjaajien velvollisuuksia arkipäivän tilanteissa. Turvapaikanhakijoiden määrän lähivuosina olen halunnut tuoda esille, koska vuonna 2015 tuli ennätyksellinen määrä turvapaikanhakijoita, ja se on näyttäytynyt lastensuojelussa myös muiltakin osin, kuin ilman vanhempia tulleiden lasten kohdalla.

Maahanmuuttajien osuus lastensuojelun asiakkaista on lisääntynyt. Vanhempien kyvyttömyys huolehtia lapsistaan on usein reaktio uusiin olosuhteisiin. Perheillä ei ole lähiverkostoa, sukulaisia ja lähiyhteisöjä, jotka olisivat tukemassa lasten kasvatuksessa ja huolenpidossa. Haastavia tilanteita tulee myös esille kulttuurien ja arvomaailman ristiriitaisuudessa. Omassa kulttuurissa saatetaan käyttää esimerkiksi ruumiillista kuritusta kasvatukseen. (Räty 2002, 174.)

3.1 Turvapaikanhakija

Turvapaikanhakija on ulkomaalainen, joka on paennut kotimaastaan sodan, väkivallan tai turvattomuuden vuoksi. Turvapaikanhakija hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Mikäli hakijalle myönnetään turvapaikka, hän saa pakolaisstatuksen. Turvapaikanhaku voi olla pitkä prosessi ja siihen kuulua useita turvapaikkapuhutteluita. Perhetukiyksikössä olleen erään perheen prosessi kesti noin kaksi vuotta, minkä jälkeen he saivat vuoden oleskeluluvan. (Sisäministeriö i.a. Maahanmuutto.)

Mikäli turvapaikanhakija ei täytä turvapaikan saamisen edellytyksiä, hän voi saada oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella, hänellä on silloin toissijainen suojeluasema. Syitä toissijaiseen suojeluun on esimerkiksi, jos häntä uhkaa kotimaassaan kuolemanrangaistus, teloitus tai jokin muu epäinhimillinen tilanne

tai häntä kohdellaan ihmisarvoa loukkaavasti. Toissijaisen suojelun voi saada myös maassa vallitsevasta tilanteesta johtuen, esimerkiksi aseellisista selkkauksista ja sen vuoksi vaaraan joutumisesta. Oleskelulupa on määräaikainen ja siihen voi hakea jatkoa. (Maahanmuuttovirasto 2018. Toissijainen suojelu.)

Turvapaikanhakijoiden määrä nousi ennätyslukemiin vuonna 2015, ja sen jälkeen tilanne on tasaantunut. (Tilastokeskus 2018. Väestö). Maahanmuuttoviraston (2018 a) mukaan vuonna 2017 turvapaikanhakijoita Suomessa oli 2139. Olen havainnollistanut tekemälläni taulukolla turvapaikanhakijoiden määrää viime vuosina. Tarkkaa lukua perheistä ei ole pystytty tilastoimaan, mutta perhesiteen perusteella vuonna 2015 tuli turvapaikanhakijoita 8057 (Euroopan muuttoliikeverkosto, 2016).

TAULUKKO 1. Suomessa ensimmäistä kertaa turvapaikkaa hakeneet vuosina 2011–2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Turvapaikanhakijat	3 088	3 129	3 238	3 651	32 476	5 651	2 139

Turvapaikanhakijat sijoitetaan turvapaikanhakuprosessin ajaksi vastaanottokeskuksiin. Vastaanottokeskukset ovat Suomen Punaisen Ristin ylläpitämiä ja Maahanmuuttoviraston pyynnöstä perustettuja. Valtio vastaa kustannuksista ja turvapaikkahakemusten käsittelystä. Punaisen Ristin tehtävä on huolehtia majoituksen lisäksi ruoasta ja akuuteista terveystarkastuksista. (Punainen Risti 2017. Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanotto.)

Turvapaikanhakijalla pitää aina olla mukana ID-kortti, mikäli hänellä sitä ei ole, hänet luokitellaan paperittomaksi ja hänet voidaan ottaa poliisin toimesta säilöön. ID-kortin saatuaan henkilö voi liikkua vapaasti, ennen sitä liikkuminen rajoittuu samaan tai lähialueen kuntaan. ID-kortti saadaan, kun turvapaikanhakija on rekisteröity ulkomaalaisrekisteriin (Umarek). Perhetukiyksikössä ID-kortin henkilö-

numeroa käytetään, kun tilataan tulkki ja lääkäri sekä lääkkeitä hakiessa. Kustannukset pystytään tällöin kohdistamaan oikeaan vastaanottokeskukseen. (Punainen Risti 2015. Vapaaehtoisena vastaanottokeskuksessa.)

3.2 Turvapaikanhakijaperhe lastensuojelun asiakkaana

Kovia kokeneet perheenjäsenet saattavat oireilla vastaanottokeskuksissa ja lasten fyysinen, psyykinen ja turvallinen kehitys vaarantua vanhempien tai muun ympäristön toimesta. Mikäli ohjaajat näkevät lastensuojelullisen tarpeen, tekevät he lastensuojeluilmoituksen lastensuojelulain (L 417/2007) mukaisesti. Turvapaikanhakijaperhe voidaan tarpeen niin vaatiessa sijoittaa lastensuojelullisista syistä perhetukiyksikköön. Perhe on kirjoilla siinä vastaanottokeskuksessa, johon on ollut sijoitettuna ennen perhetukiyksikköön tuloa. Perheohjaajat tekevät tiivistä yhteistyötä vastaanottokeskuksen ohjaajien, sosiaalityöntekijän ja terveydenhoitajan kanssa.

Eemelin perhetukiyksikössä ovat näyttäytyneet kulttuurien erot. Omassa lähtömaassa on ollut sallittua esimerkiksi fyysinen kuritus. Vanhempia on aluksi ollut haasteellista saada ymmärtämään lastensuojelulakiin perustuvaa kieltoa fyysisestä ja psyykkisestä kaltoinkohtelusta. Kulttuurisia eroja on myös ollut arjen rytmeissä: valvotaan myöhään yöhön ja nukutaan pitkään. Aikataulujen noudattaminen on myös ollut haasteellista. Lastensuojelulain (L 417/2007) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvu-ympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

Maahanmuuttajaperheet kokevat lastensuojelun vieraaksi, ja useimmiten heidän on vaikea ymmärtää vieraan ihmisen puuttumista perheen asioihin. Kulttuuri on ollut kotimaassa yhteisöllistä. Perheen sisäiset ongelmat on ratkottu perheenjäsenten ja sukulaisten avulla. Vieraan tahon puuttuminen perheiden ongelmiin, saattaa vanhemmista tuntua siltä, että lapsia yritetään käännäyttää vanhempiaan vastaan. (Räty 2002, 174.)

Ruokoniemen (2014, 45) mukaan turvapaikanhakijaperheet eivät juurikaan ymmärrä lastensuojelun toimintamalleja. Ymmärrystä eivät saa lyhyet tehtäväkoh-
taiset tapaamiset tuen tarpeen arvioinnista. Vanhemmat hyväksyvät lasten hyvin-
vointia ja turvallisuutta koskevat lailliset lastensuojelutoimenpiteiden selvittelyt.
Sosiaalityöntekijöiltä vanhemmat odottavat aikaa selittää asioita ja kuunnella
heitä. (Ruokoniemi 2014, 45.)

Perhetukiyksikössä on näyttäytynyt käytännössä, etteivät turvapaikanhakija-asi-
akkaat ole ymmärtäneet lastensuojelullisia tuen arviointeja ja toimenpiteitä. Asi-
akkaille on kerrottu ja perusteltu syyt useaan kertaan tulkin avustuksella. Heidän
ajatuksenaan on ollut myös se, että lastensuojelulliset toimenpiteet hidastavat
turvapaikanhakuprosessia. Turvapaikanhakija-asiakkaat olisivat halunneet ta-
vata sosiaalityöntekijää useammin, myös viikonloppuisin. Heidän oli vaikea ym-
märtää sosiaalityöntekijöiden työmäärää sekä virka-aikaa.

3.3 Kulttuuri

Kulttuuri määrittää arvomaailmaa, käytöstä ja tapaa ajatella (Moped i.a. kulttuuri).
Turvapaikanhakijaperheiden omaan kulttuuriin tutustuminen ja sen huomioon ot-
taminen on perhetukiyksikön käytäntö. Suomalaisissa juhlapäivissä ja ruokailuti-
lanteissa otetaan huomioon asiakkaiden toiveet. Esimerkiksi joulun viettoon osal-
listuminen on asiakaslähtöistä. Turvapaikanhakijaperheiden lapsilla voi olla suo-
malaisia elämäntapoja. Heidän juurensa ovat kuitenkin vanhempien kulttuurissa.
Tämä saattaa aiheuttaa ristiriitoja lapsen ja vanhempien välillä. Lapset eivät esi-
merkiksi välttämättä välitä, onko karkissa aineosia, jotka ovat uskonnollisista
syistä kiellettyjä. (Moped i.a. Kulttuuri.)

Perhetukiyksikössä on tuettu turvapaikanhakijoiden sukulaisten vierailuita. Ta-
paaminen läheisten kanssa on antanut turvallisuuden tunnetta lapsille. Tapaami-
sissa on selvästi näyttäytynyt tiivis yhteisöllisyys. Kulttuurit voidaan jakaa karke-
asti sen mukaan, arvostetaanko niissä enemmän ihmisen yksilöllisyyttä vai yhtei-
söllisyyttä (Räty 2002, 57). Perhekäsitys ei-länsimaisessa eli kollektiivikulttuu-
rissa on erilainen kuin Suomessa. Perheeksi ajatellaan kaikkia henkilöitä, jotka

ruokkivat ja hoitavat lasta. Perhesiteet ovat tiukkoja ja lapset ovat riippuvaisia vanhemmistaan. Kasvatuskeinoina käytetään syyllistämistä ja ehkäistään tunteiden ilmaisemista. (Moped i.a. Kulttuuri.)

Perhetukiyksikössä kunnioitetaan asiakkaiden omaa uskontoa, joka saattaa olla vahva kulttuurinen vaikuttaja, esimerkiksi Islamin uskonto. Rädyn (2002, 71) mukaan pääsuuntaukset Islamin uskonnossa ovat siia- ja sunnimuslimit. Muslimien yksi haaste Suomessa on ruoka. Islam kieltää syömästä ruokaa, joka on valmistettu sianlihasta, verestä, petoeläinten lihasta ja sellaisten eläinten lihasta, jotka ovat kuolleet muulla tapaa, kuin teurastamalla. Toiset muslimit noudattavat teurastuksessakin olevia sääntöjä. Pääosin kristittyjen ja juutalaisten ruoat ovat sallittuja muslimeille, kunhan ne eivät sisällä sikaa ja verta. Perheohjaajien kannattaa lukea tarkkaan pakkausten tuoteselostukset, koska sianlihaa saattaa olla esimerkiksi karkeissa, liivateessa, rasvoissa ja öljyissä. Ruoanvalmistuksessa ja paistamisessa on varmintä käyttää puhtaita raaka-aineita. (Islam opas 2016. Sääntöjä ruoasta.)

Suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen helpottaa perheiden integroitumista yhteiskuntaan. Hyvä kotoutuminen ehkäisee turvapaikanhakijaperheiden syrjäytymistä. Perhetukiyksikössä kotouttamista edistetään opettelemalla suomalaisia käytäntöjä työskentelyjen ja yhteisten tekemisten ohella. Suomalaiseen kulttuuriin tutustuttaminen tapahtuu kuitenkin asiakkaiden omaa kulttuuria kunnioittaen. Maahanmuuttajien kanssa työskennellessä on hyvä pohtia, mikä asiakkaan toiminnassa on kulttuurisidonnaista, mikä liittyy asiakkaan sen hetkiseen elämäntilanteeseen ja mikä taas on yksilökohtainen ominaisuus (Räty 2002, 213).

3.4 Kommunikointi ja tulkkaus

Perhetukiyksikössä turvapaikanhakija-asiakkaiden kanssa puhutaan selkokielellä ja kuvien avuin silloin kun tulkki ei ole läsnä. Turvapaikanhakijoiden kielitaito rajoittuu usein ainoastaan omaan kieleen. Viikko-ohjelmat ja mahdollisuuksien mukaan muut ohjeistukset ovat kuvitettuja. Ruoanvalmistus- ja ruokailutilanteissa opetellaan samalla suomalaista sanastoa. Tavoitteena on tukea kaksikieliseksi

kehittymistä. Turvapaikanhakijoiden on haasteellista ilmaista tunteitaan ja ajatuksiaan ilman yhteistä kieltä. Äidinkieli on side omiin juuriin, läheisiin, kotimaahan ja kulttuuriin. Vanhempien on tärkeää puhua johdonmukaisesti lapsilleen äidinkieltään, sekoittamatta eri kieliä, jotta lapsi säilyttäisi oman äidinkieltensä. (Räty 2002, 154 – 155.)

Perhetukiyksikössä asioimistulkkia käytetään tarvittaessa asiakkaiden kanssa työskentelyissä ja lääkärikäyntien yhteydessä sekä viikko-ohjelmien, kuukausikoosteiden ja muiden tarvittavien asiakirjojen kääntämisissä. Tulkkipalvelut tapahtuvat puhelimitse tai paikan päällä. Tulkki tilataan esimerkiksi Rasion tulkkipalvelusta. Mikäli tulkkia tarvitaan viranomaispalveluissa, esimerkiksi palaverissa sosiaalityöntekijän kanssa, viranomainen hoitaa tällöin tulkin tilaamisen. Perhetukiyksikössä käytetyt tulkkipalvelujen kulut hoitavat pääosin sosiaalitoimi tai Maahanmuuttovirasto. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (L 812/2000) velvoittaa sosiaalihuollon henkilöstön selvittämään asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot, joilla on merkitystä hänen asiassaan. Asiakkaalla on oikeus saada tulkin avulla selvitettyksi häntä ja hänen perhettään koskevat asiat. Trogerin (2007 41 – 42) mukaan maahanmuuttajat toivoivat ammattitaitoisia tulkkia, koska he eivät luota vapaaehtoisiin tulkkajiin ja pelkäsivät henkilökohtaisten asioiden leviämistä.

1990-luvulla on luotu kunnallinen tulkkikeskusjärjestelmä ja asioimistulkin ammattitutkinto. Asioimistulkikoulutuksia järjestävät, esimerkiksi Diakonia-ammattikoulu ja Tampereen aikuiskoulutuskeskus. Ammattitaitoisen asioimistulkin rooli on tärkeä, koska hän on mahdollistamassa asiakkaalle oikeudenmukaisia päätöksiä käytännöllisissä ja oikeudellisissa asioissa. Ilman tätä mahdollisuutta asiakas ei voi huolehtia täysivaltaisesti velvollisuuksistaan ja oikeuksistaan. Asioimistulkin on ymmärrettävä eettinen ja juridinen vastuu, joka liittyy työhön. (Opetushallitus 2006, 21.)

Toisinaan tulkin käyttö on haasteellista työskentelyissä. Asiakkaat eivät välttämättä avaudu toivotulla tavalla, esimerkiksi he saattavat pelätä tulkin olevan eri uskonnollisesta ryhmittymästä. Haasteena on myös tulkin ja asiakkaan välinen vuorovaikutussuhde, ja on huomioitava, etteivät kaikki turvapaikanhakijanaiset

halua miestulkkia. Turvapaikanhakijoilla on oikeus tulkin käyttöön niin kauan kuin he sitä tarvitsevat sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä kotouttamista tukevissa palveluissa. Tulkin käytöstä hyötyvät asiakas ja työntekijä, näin myös varmistetaan molempien oikeusturva. (Räty 2002, 149.)

Perhetukiyksikössä on huomattu, miten useasti tulee väärinymmärryksiä, kun lapset mielellään haluavat olla avuksi ja tulkkavat vanhempiensa asioita. Lapset pääosin oppivat Suomen kielen nopeampaan kuin aikuiset. Tulkkina ei ole hyvä käyttää lapsia tai lähiomaisia, koska lasten toimiessa tulkkina saattavat perheen sisäiset suhteet vääristyä ja lapsen asema voi perheessä muuttua. Lapsi myös helposti kuulee sellaisia asioita, jotka eivät ole sopivia hänen ikätasoonsa nähden. (Räty 2002, 150.) Viranomaisen hankkimana tulkkina tai kääntäjänä ei saa käyttää henkilöä, joka on sellaisessa suhteessa asianosaiseen tai asiaan, että hänen luotettavuutensa voi tästä syystä vaarantua tai asianosaisen turvallisuus saattaa vaarantua (L 3011/2004).

3.5 Terveys ja hyvinvointi

Perhetukiyksikössä on ollut traumatisoituneita turvapaikanhakijoita. Syynä esimerkiksi on ollut sotatila kotimaassa. Lapset ja vanhemmat ovat joutuneet näkemään ja kokemaan hyvin väkivaltaisia tilanteita ja kuolemia ja matkalla Suomeen on myös koettu vaarallisia tilanteita. Yksi perheohjaajien tärkeistä tehtävistä on olla turvapaikanhakijaperheiden puolestapuhujia, koska he eivät välttämättä saa yhdenvertaisesti sosiaali- ja terveyspalveluja verrattuna kantaväestöön. Osa pakolaisista ja turvapaikanhakijoista onkin lähtökohtaisesti haavoittuvaisessa asemassa terveydentilansa vuoksi, sillä lähtömaassa tai matkalla koetut kärsimykset ovat heikentäneet heidän terveyttään ja toimintakykyään: posttraumaattisia stressioireita ja depressioita on noin kolmasosalla (Malin & Anis 2013, 146).

Maahanmuuttajien siirtymäprosessissa on kolme vaihetta. Jokaisessa vaiheessa on riskitekijöitä, jotka saattavat vaikuttaa mielenterveyden hyvinvointiin tai sosiaaliseen sopeutumiseen. Muuttopäätös ja liikkumiseen valmistautuminen on en-

simmäinen vaihe. Toisessa vaiheessa tapahtuu varsinainen muuttoliike. Kolmannessa vaiheessa tapahtuu asettuminen ja sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan. (Landi & Hurmerinta 2017, 26-27.)

Turvapaikanhakuprosessi on pitkä ja henkisesti vaativa. Sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan saattaa hidastua. Useat turvapaikanhakijat kokevat suurta kiitollisuutta Suomeen saavuttuaan ja käyvät läpi kuherruskuukausi- tai shokkivaiheen. Kuherruskuukauden- tai shokkivaiheen jälkeen saattavat uuden kulttuurin epäily tai torjunta ja koti-ikävä nousta pintaan. Pitkä prosessi ja epävarmat olotilat aiheuttavat ahdistusta. Turvapaikanhakija voi jopa kyseenalaistaa omaa identiteettiään, koska joutuu todistamaan jatkuvasti henkilöllisyyttään. (Landi & Hurmerinta 2017, 27.)

Turvapaikanhakijalapset ovat saattaneet kokea väkivaltaa, nälkää, elämistä kadulla tai hyväksikäyttöä. Suomessa ovat mahdollisesti asuinpaikat vaihtuneet vastaanottokeskuksista tai esimerkiksi lastensuojeluyksiköistä toiseen. Omaiset tai muut asukkaat saattavat itse voida huonosti sekä omalla käytöksellään vaikuttaa huonosti lasten hyvinvointiin. Huolena on kotimaahan jääneet omaiset ja onnistuuko perheen yhdistäminen. Lasten voimavaroja perheohjaajien avulla voi ylläpitää ja lisätä. Lapsi kaipaa edes yhtä aikuista, johon voi luottaa. Arjen rutiinit ovat tärkeitä mielenterveyden kohentajia, niihin kuuluvat ruokailu- ja nukkumaanmenorytmit sekä liikunta ja harrastukset. Lapsella pitää olla mahdollisuus tulla kuulluksi Narratiiviset-, taiteelliset-, ja liikunnalliset-menetelmät auttavat työskentelemään lasten kanssa joiden on vaikea tuoda puheen kautta asioita esille. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2018.)

Perhetukiyksikön sijoituksessa olevat maahanmuuttajaperheet kokevat jäävänsä sosiaalisen verkoston ulkopuolelle. Harjavallan kaupunki on kooltaan ja asukasluvultaan pienehkö kaupunki. Siellä ei ole helppo löytää itselleen sosiaalisia suhteita, varsinkaan oman kulttuurin ja etnisyyden parissa. Perheohjaajat ovat tärkeässä asemassa, jotta perheille saadaan mielekästä tekemistä ja mahdollisuuksia luoda sosiaalisia suhteita. Perhetukiyksikössä tuetaan tapaamisia, mikäli turvapaikanhakijoilla on Suomessa sukulaisia tai ystäviä. Perheet ovat voineet osallistua esimerkiksi seurakunnan järjestämille leireille.

Emotionaalista tukea saadaan läheisiltä ja ystäviltä. Turvapaikanhakijoiden läheiset ovat mahdollisesti jääneet kotimaahan, jolloin hyvä sosiaalinen verkosto auttaa korvaamaan emotionaalista tukea. Sosiaaliset suhteet edesauttavat kuntoutumista, hyvät ihmissuhteet ja niistä saatu vastavuoroinen tuki voivat ehkäistä sairauksia ja edistävät perheenjäsenten hyvinvointia. Malinin & Aniksen (2013, 146) mukaan syrjintä sosiaali- ja terveyspalveluissa vaikuttaa epäsuorasti silloin, kun asiakas saa huonoa hoitoa etnisyytensä takia, ja suoraan esimerkiksi silloin, kun hoidon tai palvelun saanti viivästyy.

Perhetukiyksikössä on sairaanhoitajan vastaanotto, jossa hän tekee hoidontarpeen arviointia ja terveysneuvontaa sekä vastaa asiakkaiden lääkehuollosta. Sairaanhoitaja osallistuu tarvittaviin verkostopalaveriiniin, esimerkiksi psykiatrisella puolella. Turvapaikanhakijavanhempien kohdalla perhetukiyksiköstä otetaan yhteyttä sen vastaanottokeskuksen terveydenhoitajaan, jossa perhe on kirjoilla. Terveydenhoitaja tekee päätöksen jatkotoimenpiteistä. Terveydenhuoltolaki (L 1326/2010) mahdollistaa kiireellistä terveydenhoidollista apua tarvitsevan asiakkaan kanssa menon päivystykseen tai olemisen tarvittaessa yhteydessä hätäkeskukseen. Turvapaikanhakijaperheiden lapsille kuuluvat samat oikeudet terveydenhuoltoon kuin suomalaisille lapsille, esimerkiksi neuvolapalvelut ja koulu-terveydenhuolto (L 746/2011). Tämä ei ole aina itsestäänselvyys terveydenhuollon henkilökunnalle ja se on aiheuttanut haasteita, esimerkiksi varattaessa aikaa lapselle terveyskeskukseen.

3.6 Koulutus

Turvapaikanhakijaperheiden lasten kouluun pääsy muiden oppilaiden joukkoon, helpottaa lasten integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Kielen oppiminen nopeutuu ja mahdollisesti sosiaalinen verkosto kasvaa. Lapsilla on myös oppivollisuus. Harjavallassa on ollut haasteellista löytää sopivaa ryhmää tai luokkaa lapsille. Kansainvälistä suojelua hakevilla lapsilla on oikeus esi- ja perusopetukseen asuinkunnassaan. Kunnan velvollisuus on järjestää opetusta ja myös huo-

lehtia varhaiskasvatuksen järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevälle henkilölle kuin kunnan asukkaalle, mikäli olosuhteet sen vaativat. Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta, mutta kunta voi sitä halutessaan järjestää. Valmistava opetus on kuitenkin lähes aina välttämätöntä, muuten turvapaikanhakijalapsi ei saa riittäviä edellytyksiä osallistua varsinaiseen perusopetukseen. (Opetushallitus i.a. Tietoa kunnille turvapaikanhakijoiden vastaanotosta.)

Mikään laki ei estä turvapaikanhakijaa hakemasta opiskelupaikkaa ja ottamasta sitä vastaan, jos hakukriteerit täyttyvät. Lukioon valmistava koulutus poikkeaa muista, sinne voi hakea ainoastaan, jos on oleskelulupa. Jos turvapaikanhakijalla täyttyvät työnteko-oikeutta koskevat ehdot, voi hän hakea oppisopimuspaikkaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Turvapaikanhakijoiden opiskelumahdollisuudet.)

Jos perhetukiyksikössä oleva turvapaikanhakija ei noudata vastaanottokeskuksessa tehtyä työ- tai opintosopimusta, voidaan vastaanottorahaa pienentää enintään 20 % korkeintaan kahden kuukauden ajan. Turvapaikanhakija veloitetaan osallistumaan suomen kielen opintoihin säännöllisesti. Kielikursseja järjestää esimerkiksi kansalais- ja kansanopistot tai vastaanottokeskuksessa oleva opettaja, joka on osa muuta henkilökuntaa. (Punainen Risti i.a. Vastaanottokeskusten suomen kielen opetus.)

4 SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO JA TURVAPAIKANHAKIJAT

Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla, josta käytän myöhemmin sanaa kirkko, on tärkeä rooli turvapaikanhakijoiden parissa toimimisesta. ”Nykyisin kirkko turvapaikkana -käytännöllä tarkoitetaan tilanteita, joissa yksittäinen henkilö tai perhe kääntyy seurakunnan tai kristillisen yhteisön puoleen hakeakseen turvaa, neuvoa ja tukea kielteisen turvapaikka- tai oleskelulupapäätöksen saatuaan” (Sakasti i.a. Turvapaikanhakijoiden tukeminen).

Opinnäytetyötäni tehdessäni ajankohtaista keskustelua on kristinuskoon kääntymisen perusteista ja paperittomien turvapaikanhakijoiden auttamisesta. Käytännössä paperittomat henkilöt ovat maassa ilman laillista oleskeluoikeutta ja heidän elinolosuhteitaan vaikeuttavat muun muassa sairaudet, puutteellinen terveydenhuolto, asuinolosuhteet sekä köyhyys (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018. Paperittomat).

Diakoniatyössä on mahdollista edesauttaa turvapaikanhakijoita sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Diakoniatyöntekijä voi luoda vapaaehtoistoimijoista sosiaalisen verkoston turvapaikanhakijoille. Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta (Sakasti i.a. Mitä on diakonia?).

4.1 Käännytkö kristinuskoon turvapaikan saamisen vuoksi?

Ajankohtaista keskustelua tällä hetkellä on, kääntyykö turvapaikanhakija kristityksi kielteisen turvapaikkapäätöksen jälkeen. Turvapaikkaa tai oleskelulupaa ei saada pelkästään kasteella käymisen jälkeen. Turvapaikanhakijan vedotessa turvapaikanhaussa kristinuskoon kääntymiseensä, häneltä tiedustellaan turvapaikkapuhuttelussa, miten kristinuskon näkyminen arjessa tai mikä merkitys uskolla on? Mikäli hakija ei pysty kertomaan riittävästi uskon merkityksestä, on aihetta epäillä

kääntymisen aitoutta. Uskonnon perusteella ei automaattisesti saa turvapaikkaa. Kyse on siitä, vainotaanko häntä uuden uskonnon takia kotimaahan palatessaan. Aitoa kääntymistä on vaikea todistaa. Maahanmuuttoviranomaiset tekevät yhteistyötä eri seurakuntien kanssa saadakseen tietoa, miten kääntymisen voitaisiin näyttää toteen. (Maahanmuuttovirasto 2018 b.)

Perhetukiyksikössä esimerkiksi muslimitaustaiset henkilöt ovat olleen kiinnostuneita kristinuskosta, mutta eivät kuitenkaan kääntymistarkoituksessa. ”Erään perheen isän sanoin, olen kiinnostunut kristinuskosta kunnioittaakseni teidän uskontoanne, mutta en luovu omasta uskonnostani”. Useasti ajatellaan, että kristinuskoon kääntytään turvapaikansaamisen vuoksi. Se ei kuitenkaan ole mikään helppo prosessi. Turvapaikkapuhuttelut ovat pitkiä ja saattavat kestää myös enemmän kuin yhden päivän jo pelkästään kääntymisen selvittämiseksi (Juusela 2017).

Juuselan artikkelissa Kirkko ja kaupunki verkkolehdestä kerrotaan, kuinka turvapaikkapuhuttelussa on esitetty kysymys, mikä ero on ehtoollisen asettamisessa Matteuksen ja Markuksen evankeliumissa. Kysymys on sellainen, johon ei välttämättä pappikaan osaa vastata ilman Raamattua. Maahanmuuttoviraston uskontoasioiden asiantuntija Anu Karppi kertoi kysymyksiä voivan olla yli 100, joten yksittäinen vastaus ei ratkaise turvapaikkapäätöstä. Näyttökynnys on kuitenkin korkeampi niissä tapauksissa, kun kristinuskoon on kääntynyt vasta Suomessa. (Juusela 2017.)

Kirkkolakia muutettiin vuonna 2013 niin, että vailla asuinkuntaa Suomessa asuva ulkomaalainen henkilö voi liittyä kirkon jäseneksi oltuaan mukana kolme kuukautta seurakunnan toiminnassa. Henkilön liittyessä jäseneksi kasteen kautta, hän osallistuu ennen sitä kasteopetukseen. Henkilö ei voi olla muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen. Näihin ei lueta niitä uskonnollisia yhdyskuntia, jotka ovat yhteistoiminnassa Suomen evankelis - luterilaisen kirkon kanssa. (Sakasti 2015. Turvapaikanhakijat ja seurakunnan jäsenyys.)

Kirkko on saanut kritiikkiä osakseen, ottamalla paperittomia turvapaikanhakijoita yöksi kirkon tai seurakuntien suojaan. Kirkkoa kritisoidaan myös siitä, miten pitäisi olla näkyvämmiin esillä heikompiensaisten auttajana. Paperittomien turvapaikanhakijoiden auttamisen vuoksi erotaan kirkosta tai liitytään kirkkoon. Kirkkoturvalla tarkoitetaan yleiskristillistä käytäntöä ja se on ollut perinteistä jo vuosisatojen ajan. Kirkkoturvakäytännöllä autetaan esimerkiksi sellaisia turvapaikanhakijoita, jotka ovat saaneet kielteisen päätöksen ja jäävät paperittomana maahan. (Sakasti 2015. Kirkkoturvakäytäntö seurakunnissa.)

4.2 Diakoniatyö turvapaikanhakijoiden parissa

Kirkkoturvakäytäntö on diakonista vastuuta ihmisistä, jotka ovat avuntarpeessa riippumatta heidän statuksestaan Suomessa. Seurakuntien ja lähimmäisten tuki on myös henkistä apua vaikeita asioita kokeneille turvapaikanhakijoille. (Sakasti 2015. Kirkkoturvakäytäntö seurakunnissa.) Sosiaaliset suhteet Harjavallan alueella olisivat erittäin tärkeitä niille asiakkaille, jotka ovat perhekuntoutuksessa pitkään. Ihminen tarvitsee koherenssin eli kiinteyden tunnetta ja yhteyttä muihin ihmisiin sekä sosiaalista, fyysistä ja emotionaalista tukea (Sakasti i.a. Psykososiaalinen tuki).

Seurakunnan konkreettinen apu turvapaikanhakijaperheille perhetukiyksikössä voi olla esimerkiksi: lapsiperheiden tukea, ystävä- ja -tukihenkilötoimintaa ja tekemisen tarjoamista. Ystävä tai tukihenkilö voisi viedä perheen lapsia harrastusten pariin tai viemällä lapsia puistoon, jolloin vanhemmat saisivat hetken hengähdysten. Raskaana olevalle doula voi olla tukena raskauden aikana ja synnytyksessä. Turvapaikanhakijaisälle mies tukihenkilönä voisi järjestää esimerkiksi saunailtoja tai mennä kalastamaan. Turvapaikanhakijoita voi ottaa mukaan erilaisiin vapaaehtoistoimintoihin, jolloin he saisivat mielekästä tekemistä ja tutustuisivat paikkakunnalla asuviin ihmisiin. Heidän sosiaalinen verkostonsa kasvaisi, estäisi hyödyttömyyden ja toimeettomuuden kokemusta sekä pitäisi yllä toimintakykyä. (Sakasti i.a. Käytännön apua arkeen.)

5 TULEVAISUUSVERSTAS TYÖN KEHITTÄMISEN MENETELMÄNÄ

Opinnäytetyöni aiheena on turvapaikanhakijaperhe asiakkaana perhetukiyksikössä. Opas on tehty Eemelin perhetukiyksikön ohjaajille apuvälineeksi turvapaikanhakijaperheiden parissa työskentelyyn.

Oppaan teossa olen käyttänyt tulevaisuusverstas-menetelmää asiantuntijatiedon keräämiseen. Tavoitteena oli saada selkeitä mielipiteitä ja ajatuksia siitä, mitä oppaaseen toivotaan. Tulevaisuusverstas on eräänlainen aivoriihi, jolla voidaan yhdistää yksilöllisiä kokemuksia yhteistoiminnan kehittämiseksi. Nurmelan (1993, 194 – 195) kokemuksen mukaan verstaaseen liittyy terapeuttisia piirteitä. Tulevaisuusverstaasta ei lähdetä tyhjin käsin pois, ja osallistujat ovat voineet vaikuttaa lopputulokseen. Vetäjän tehtävänä on varmistaa, ettei mitään oleellista unohdu näkemysten ja ajatusten vaihdossa. (Nurmela 1993, 193 – 195).

Tulevaisuusverstas on osallistava menetelmä (TJS opintokeskus i.a.). Jokaisella osallistujalla on mahdollisuus vapaasti tuoda omat ajatuksensa julki. Tulevaisuusverstaan tarkoituksena on esimerkiksi saada ratkaisuja erilaisiin haasteisiin. Verstas saattaa parhaimmillaan kasvattaa työyhteisön sisäistä kiinteyttä ja integraatiota, sekä yhteistyökykyjen muodostamista. Menetelmän on kehittänyt itävaltalainen Robert Jungk, joka halusi kehittää menetelmän sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseksi ja tulevaisuustietouden ja -valmiuksien lisäämiseksi (Rubin i.a.).

Horellin ja Kaajan (i.a.) mukaan tulevaisuusverstaassa on kolme vaihetta: kritiikkivaihe, mielikuvitusvaihe ja toteuttamisvaihe. Nurmelan (1993, 194) mukaan tulevaisuusverstaan osat ovat: valmisteluvaihe, ongelmavaihe, mielikuvitusvaihe, todellistamisvaihe ja jälkitoimenpiteet. Kritiikkivaiheessa osallistujat kirjaavat aiheeseen liittyviä haasteita fläppipaperille tai joku kirjaa julkituodut väittämät. Mielikuvitusvaiheessa ideoidaan ja kaikki ideat kirjataan ylös. Ei ole hyviä tai huonoja ideoita. Toteuttamisvaiheessa keskustellaan ideointivaiheen tuloksista, mitä niistä otetaan käyttöön ja miten toteutus tehdään, jotta päästäisiin hyvään lopputulokseen. (Horelli & Kaaja i.a.)

6 PRODUKTION TOTEUTTAMINEN

Tilaus opinnäytetyöhöni tuli työyhteisöni esimieheltä, perhetukiyksikössä olleiden turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien vuoksi. Esille on tullut erilaisia käytäntöjä muihin asiakkaisiin ja jopa maahanmuuttajiin verrattuna, esimerkiksi kommunikaatioon ja terveydenhoitoon liittyviä. Pohdin missä muodossa opinnäytetyöni teen ja lopputuloksena oli oppaan tekeminen.

Työyhteisössä keskusteltiin alustavasti, mitä opas sisältäisi, ja sain mahdollisuuden käyttää kehittämispäivässä asiantuntijatiedon keräämiseen tulevaisuusverstaas-menettelmiä. Menetelmän ja työyhteisön avulla opas on kattavampi ja työryhmää palvelevampi. Mielestäni tulevaisuusverstaas-menetelmän käyttäminen antaa kattavampaa asiantuntijatietoa, kuin esimerkiksi pelkästään kyselyn avulla. Kehittämispäivässä oli mahdollista käyttää aikaa enemmän kuin työpäivien aikana kiireen keskellä. Tulevaisuusverstaaseen osallistui koko työryhmä. Kehittämispäivä pidettiin kauniissa jokimaisemassa Harjavallan Latumajalla 15.09.2017.

Teoreettista aineistoa olin hakenut osittain valmiiksi kirjallisuuskatsausta varten. Aloitin oppaan ja raportin teon rinnakkain. Helpottaakseni työtäni, keräsin teoriatieta samalla kun tein opasta. Saatuaani oppaan valmiiksi, liitin keräämäni teoreettisen aineiston opinnäytetyöraporttiini.

6.1 Tulevaisuusverstaas kehittämispäivässä

Aloitin toiminnan ohjaamalla työyhteisön jäsenet tähän hetkeen tietoinen kävely-menettelmiä, jonka kesto oli kymmenen minuuttia. Ohjeistin työryhmää laittamaan kännykät äänettömälle ja olemaan puhumatta tämän ajan. Ohjeistin myös keskittymään ainoastaan omiin askeliin. Tämä oli harjoitus, jolla saatiin ajatukset rauhoitettua ja keskittyminen tulevaisuusverstaaseen oli parempi. Tietoisuus- ja läsnäolotaidoilla tarkoitetaan kykyä keskittyä meneillään olevaan hetkeen (Nyyti ry i.a. Mitä mindfulness on?).

Muiden ollessa kävelyllä valmistelin tulevaisuusverstasta. Olin valmistautunut tuomalla töistä tarvikkeita ja olin tehnyt kirjallisen suunnitelman muistini tueksi verstaan ohjaamiseen. Laitoin isolle pyöreälle pöydälle ison fläppipaperin, otin tuolit pois tieltä ja laitoin kaikille kynät. Otin myös esille post it -lappuja, lisää fläppipapereita ja maalarinteippiä. Kiinnitin kaksi fläppipaperia seinälle valmiiksi. Kutsuin muut sisälle sovittun ajan jälkeen. Kommentit olivat positiivisia kävelyn aikana tapahtuneesta rauhoittumisesta.

Aloitin tulevaisuusverstaan kertomalla mitä tehdään ja miksi tehdään. Ensimmäisen, niin sanotun ongelmavaiheen aluksi ohjeistin työyhteisöä kokoontumaan ison pöydän ympärille, jossa oli tyhjä fläppipaperi, ja kirjoittamaan omat ajatuksensa siitä, mitä ovat kokeneet haasteelliseksi turvapaikanhakijaperheiden parissa tehdyssä työssä. Idean ”pöydän ympärillä kirjoitteluun” sain kirkollisten opintojen aikana tehdystä vastaavanlaisesta ajatusten purusta. Aikaa tehtävään oli 15 minuuttia. Tämän jälkeen kirjoitetut haasteet luettiin läpi. Haasteista eniten mainintaa saaneet asiat olivat: kielimuuri, kulttuurierot, lasten kasvatuksen kulttuurilliset erot, miten saada ymmärrettävyys lastensuojelulaista, väkivallan käyttö ja uskonnolliset eroavaisuudet. Kiinnitin fläppipaperin seinälle muistin tueksi.

Seuraavaksi ideointivaiheessa pareittain pohdittiin ja kirjoitettiin ylös mieleen tulevat ideat post it -lapuille, ne kiinnitettiin isolle paperille, joka oli seinällä. Ideointivaiheen kesto oli 20 minuuttia. Tässä vaiheessa oli vain mielikuviutus rajana. Ideointivaiheessa eniten esille tulleita aiheita olivat: kielitaidon vahvistaminen eri tavoin, tulkin käyttö, lastensuojelun perustan läpikäyminen, seurakunnan hyödyntäminen, ajankäytön hallinta, kuvalliset ohjeet ja viikko-ohjelmat, suomalaiseen kulttuuriin tutustuttaminen, kasvatuserojen selvittäminen, ohjaajien tiedon haku asiakkaan kulttuurista ja yhteisöllisyys.

Kahvitaun jälkeen kolmannessa- eli toteuttamisvaiheessa ei käytetty perinteistä äänestystä. Ohjeistin vaihtamaan pareja ja parit pohtivat, mitkä esille tulleet asiat ideointivaiheessa koetaan tärkeäksi tulevaan oppaaseen. Pohdinnan tulokset kirjattiin post it -lapuille ja kiinnitettiin seinälle, kuten toisessakin vaiheessa. Lopuksi vielä keskusteltiin saavutetuista tuloksista. Koin menetelmän onnistuneeksi ja

sain positiivista palautetta toiminnan jälkeen, erittäin tärkeää oli työyhteisön aktiivisuus ja innostus menetelmän aikana.

6.2 Tulevaisuusverstaan tulokset ja niiden käyttäminen oppaassa

Oppaaseen toivottiin materiaalipankkia, jossa olisi esimerkiksi selkokieline lastensuojelulaki, joka voidaan tulkin avulla kääntää tarvittavalle kielelle; kolmannen sektorin ja seurakunnan erilaiset toiminnot maahanmuuttajien hyväksi sekä erilaisia toimintaohjeita esimerkiksi terveydenhuollosta ja pätevistä tulkkipalveluista. Oppaaseen toivottiin pääosin yhteystietoja ja nettilähteitä, koska liian pitkä opas teorioineen ei vastaisi tarkoitustaan perhetukiyksikön käytössä. Tästä olemme keskustelleet työyhteisössä vielä jälkepäin, kun olen halunnut varmistaa asian.

Tulevaisuusverstaan tuloksista valikoin tärkeimmiksi koettuja asioita ja kokosin niistä otsikoita, joita käytin oppaassa. Otsikoiden perusteella lähdin hakemaan yhteystietoja, linkkejä ja vinkkejä. Otsikot ovat työn edetessä hieman muuttaneet muotoaan. Oppaaseen kokosin keskeisiä lakeja, jotka koskevat turvapaikanhakijoita, sekä muita lakeja, jotka myös ohjaavat työtä perhetukiyksikössä. Oppaaseen toivottua materiaalipankkia lastensuojelusta en laittanut sen laajuuden vuoksi. Laitoin Lastensuojelu.info selkokieline sivuston nettilinkin ja keskeisimmät otsikot, joista näkee mitä sivustoja voi hyödyntää. Lastensuojelu.info selkokieline sivustolta voi tulostaa tietoa muun muassa kurdin, farsin, somalian, venäjän, ruotsin ja englannin kielillä. Sivustolta löytyy myös lastensuojeluun liittyvää valmiiksi käännettyä sanastoa selkokiellellä. Käännetyt sivustot ovat hyvä työväline, mikäli asiakas osaa lukea. Selkokieline sivusto auttaa myös tulkkauksissa. Tulkki voi lukea asiakkaalle tiedon, mikäli asiakkaan lukutaito on huono.

Oppaasta löytyvät lisäksi osiot: kulttuuri, tulkkaukset, kommunikointi, hyvinvointi, muita hyvinvointiin vaikuttavia yhteistyökumppaneita, suomalainen kulttuuri ja hyödyllisiä linkkejä. Joihinkin osioihin olen laittanut hieman teoriaa ja ohjeistuksia. Kulttuuriosioon laitoin tietoa islamin uskontoon liittyvästä ruokakulttuurista ja lääkityksistä, joita tulee huomioida perhetukiyksikössä. Tulkkaukseen kirjoitin vink-

kejä siitä, mitä on hyvä huomioida tulkin tilaamisessa ja läsnäolossa. Hyvinvointiosiossa on huomioitu mahdolliset traumakokemukset ja niihin saatava apu sekä linkit hyvinvointia tukeviin oppaisiin. Kaikissa osioissa on linkkejä ja yhteystietoja, joihin voidaan asiakkaiden tarpeiden mukaan ottaa yhteyttä.

Oppaan ollessa lopullisesti valmis, laitan tiedoston perhetukiyksikön OneDrive-verkkosivustolle. Oppaan linkkien toimivuus tulee tarkistaa vähintään vuoden välein. Oppaan laitan myös kansioon, johon voi lisätä erilaisia tulostettavia tietopaketteja liittyen turvapaikanhakijoihin. Kansiota pitää päivittää tarvittaessa.

6.3 Produktion arviointi

Työyhteisön jäsenet arvioivat oppaan vastaamalla nimettömänä kyselylomakkeeseen. Vastaajia oli kahdeksan henkilöä, sillä yhden kehittämispäivässä mukana olleen työntekijän ei ollut mahdollista osallistua arviointiin. Kahdeksas arviointiin osallistunut oli uusi sijainen.

Kysymykset:

1. Onko oppaassa tarvittavaa tietoa riittävästi, jos ei ole, mistä aiheesta voisit lisätä?
2. Haluaisitko jonkin osion pois oppaasta?
3. Tuntuuko sinusta, että opas on hyödyllinen ja voisit käyttää sitä työssäsi?
4. Miten koet oppaan visuaalisen ilmeen?
5. Muuta lisättävää

Opas arvioitiin erittäin kattavaksi, tietoa löytyy riittävästi ja helposti sekä linkeistä löytyy ajankohtaista tietoa. Opas on selkeä, helppolukuinen ja teksti avaa asiaa. Kulttuuriosioon yksi jäsen toivoi lisää perheen ja suvun merkityksestä. Yksi jäsen oli pohtinut, onko linkkejä ja yhteystietoja liikaa, sekä mitä jos linkit muuttuvat. Kukaan ei halunnut oppaasta mitään osiota pois.

Opas arvioitiin hyödylliseksi sekä että siinä on kootusti ja helposti saatavilla tarvittavaa tietoa. Oppaasta löytyi uusia linkkejä, joista löytyy tietoa haastaviinkin

tilanteisiin, ja hyviä asioita on nostettu esille. Linkit palveluihin koettiin kattaviksi ja tarpeellisiksi, joista löytää oikeaa palvelua tai apua tarpeisiin. Opas olisi loistava apu- ja työväline, jota tulnaisiin käyttämään.

Visuaalinen ilme arvioitiin selkeäksi ja hyvin jäsennetyksi. Kuvat saivat kaikilta positiivista palautetta, ne toivat lisää ilmettä ja piristystä oppaaseen. Rakentavaa palautetta visuaaliseen ilmeeseen oli, että eri fonttikoolla voisi "leikkiä", ja yhden jäsenen mielestä visuaalinen toteutus oli melko niukka sekä kirkon kuvaa toivottiin isommaksi.

Muuta lisättävää-kysymykseen, sain positiivista palautetta työn määrästä, josta hyötyy koko yhteisö ja kiitoksia oppaan teosta. Opas oli myös herättänyt ajatuksia. Sisällysluettelo oli koettu selkeäksi ja siitä heräsi mielenkiinto katsoa netistä lisää. ID-numeron avaamista oppaaseen toivottiin ja lisäystä kulttuuriosioon turvapaikanhakijoiden ja sosiaalipalvelujen kohtaamisesta. Mieltä lämmittivät hymiöt ja sydämet, joita oli lisätty muuta lisättävää-osioon.

Tein muutoksia oppaaseen saatvani arvioinnit työyhteisöni jäseniltä. Lisäsin tietoa perheen ja suvun merkityksestä ja ID-numerosta sekä muokkasin hieman visuaalista ilmettä muun muassa isontamalla kirkon kuvaa. Lisäsin oppaaseen myös perhekuvan. Turvapaikanhakijoiden ja sosiaalipalvelujen kohtaamisesta en tietoa lisännyt, koska oppaasta löytyy linkkejä, joista voi sitä hakea.

7 POHDINTA

Alun alkaen tarkoitus oli tehdä opinnäytetyönä maahanmuuttajaperhe asiakkaana -opas. Maahanmuuttaja käsitteenä oli liian laaja opasta ja opinnäytetyötä ajatellen, joten tilaajan kanssa keskusteltiin asiasta ja rajaus tehtiin yhteisellä päätöksellä turvapaikanhakijaperheisiin. Tämä olikin hyvä ratkaisu, koska isoimmat haasteet työssä ovat olleet turvapaikanhakijoiden parissa, esimerkiksi yhteisen kielen puuttuessa ja kulttuurillisten erojen vuoksi. Opasta on myös mahdollista hyödyntää soveltuvin osin maahanmuuttajaperheiden kanssa.

Mielestäni tulevaisuusverstaas menetelmänä oli oikea valinta työyhteisön kehittämispäivässä. Menetelmän alussa ylös kirjoitetut aiemmin koetut haasteet antoivat mahdollisuuden samalla purkaa työntekijöiden kokemuksia. Tulevaisuusverstaas on eräänlainen aivoriihi, jolla voidaan yhdistää yksilöllisiä kokemuksia yhteistoiminnan kehittämiseksi Nurmelan (1993, 195) kokemuksen mukaan verstaaseen liittyy terapeuttisia piirteitä.

Teoriatiedon hakeminen ja siihen perehtyminen on lisännyt ammatillisuuttani ja ammatti-identiteettiäni turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajaperheiden parissa sekä myös yleisesti sosiaalialan ja diakonian työssä. Tietoa hakiessani minulla meni aikaa, koska intouduin lukemaan teoriaa myös muusta sosiaali- ja kirkonalan työstä. Tämä on antanut minulle lisää varmuutta työotteessani. Löysin paljon erilaista ja minulle uutta tietoa, jota voin käyttää työssäni. Esimerkiksi aiemmin en ole huomionnut lastensuojelu.info sivustolta löytyvän selkokielistä tietoa usealla eri kielellä (Lastensuojelun Keskusliitto i.a.). Valmiiksi käännetyt sivustot, jotka voi tulostaa, helpottavat työtä sekä asiakas saa itse luettavakseen mieltä askarruttavat lastensuojeluun liittyvät kysymykset. Asiakkaat ovat tulkin avustuksella saaneet tiedot lastensuojelullisista asioista, mutta tilanteissa tulee paljon uutta asiaa, joten välttämättä tärkeää tietoa ei omaksuta tai niitä ei muista.

Oppaaseen olen kerännyt tietoa ajankohtaisista linkeistä. Niiden luotettavuuden vuoksi, oppaan linkit pitää tarkistaa säännöllisesti. Opinnäytetyötä tehdessäni oli jo yksi linkki poistettu käytöstä. Olen hakenut tietoa lähdekriittisesti ja huomionnut

vanhentunutta lakitietoa joissakin lähteissä, esimerkiksi vuonna 2016 ulkomaa-laislakiin tuli muutos, ettei humanitäärisen suojelun perusteella voi enää saada oleskelulupaa (Maahanmuuttovirasto 2018 c).

Kirkko ja turvapaikanhakijat -osio herätti monenlaisia ajatuksia. Lukiessani erilaisia keskusteluja aiheeseen liittyen, aina löytyi vastapuoli. Aina löytyi kirkosta eroajia tai kirkon jäseneksi liittyviä esimerkiksi paperittomien turvapaikanhakijoiden yömajoitusten vuoksi. Useat unohtavat, että myös Suomessa pysyvästi kirjoilla olevat asunnottomat voivat yöpyä hätmajoituksessa. Professori Lauri Thurén sanoo Raamatun olevan pakolaismyönteinen kirja, jossa Vanhassa ja Uudessa testamentissa korostetaan, että vieraista ja muukalaisista tulee pitää hyvää huolta. Thurén toteaa, että suuri osa meidän moraalikäsitteistämme ja kulttuuristamme nousee varhaisen juutalaisuuden ja Raamatun pohjalta. Porvoon hiippakunnan piispa Björn Vikström kehottaa ihmisiä samaistumaan pakolaisten asemaan ja käyttää puheessaan kultaisen säännön näkökulmaa: Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää se heille. (Ahjopalo 2015.)

Uskon oppaan hyödyttävän työyhteisöä ja arvioinnista tein johtopäätöksen, että opas on hyvä työkalu turvapaikanhakijaperheiden parissa. Sijaisille ja mahdollisille uusille työntekijöille opas antaa kattavan kuvauksen turvapaikanhakijoiden parissa toimimisesta perhetukiyksikössä ja siitä, mitä mahdollisia yhteistyökumppaneita kannattaa ja voi hyödyntää.

LÄHTEET

- Ahjopalo, J. (2015). *Professori: "Raamattu kehottaa pitämään muukalaisista hyvää huolta"*. Yle uutiset. Saatavilla 20.03.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-8291417>
- Euroopan muuttoliikeverkosto (2016). Maahanmuuttovirasto. Maahanmuuton tunnusluvut 2015. Saatavilla 15.03.2018. http://www.emn.fi/files/1363/EMN_maahanmuuton_tunnusluvu_2015_tumma.pdf
- Familiar. Tietoa meistä. Yritysesittely. Saatavilla 15.02.2018. <https://www.familiar.fi/tietoa-meista>
- Familiar. Toimipaikat. Eemelin perhetukiyksikkö. Saatavilla 15.02.2018. <https://www.familiar.fi/eemelin-perhetukiyksikko#yleisesittely>
- Horelli, L. & Kaaja, M. (i.a). Tulevaisuusverstaas. Saatavilla 20.11.2017. http://maa.aalto.fi/fi/midcom-serveattachmentguid-1e4d22e3517c354d22e11e4b6b50138f6bf6d716d71/10_tulevaisuusverstaas.pdf
- Islam opas (2016). Islam & ruoka. Sääntöjä ruoasta. Saatavilla 22.02.2018. <http://www.islamopas.com/matregler.html>
- Juusela, P. (2017). *Migri: Kristinuskoon kääntyneiden turvapaikkapuhuttelu voi sisältää yli 100 kysymystä*. Kirkko ja kaupunki. Saatavilla 08.03.2018. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/migri-kristinuskoon-kaantyneiden-turvapaikkapuhuttelu-voi-sisaltaa-yli-100-kysymysta>
- Landi, F. H. & Hurmerinta, J. (2017). Pakolaisuuden ja maahanmuuton vaikutukset perheeseen ja identiteettiin. Verkkojulkaisussa J. Hurmerinta & A. Mikkonen (toim.) *Turvapaikanhakijaperhe. Kohtaamisen ja tuen käsikirja*. (s. 2531). Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto. Saatavilla 15.3.2018. https://issuu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/turvapaikanhakijaperhe._kohtaamisen
- L. 812/2000. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>
- L. 434/2003. Hallintolaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

- L 301/2004. Ulkomaalaislaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>
- L 417/2007. Lastensuojelulaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- L 1326/2010. Terveystieteiden lakien muuttaminen. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
- L 746/2011. Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746>
- Lastensuojelun keskusliitto. Lastensuojelu.info. Selkosuomi. Tietoa lastensuojelusta. Saatavilla 22.02.2018. <https://www.lastensuojelu.info/sf/>
- Lastensuojelun käsikirja (2018). Perhekuntoutus. Saatavilla 16.02.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhekuntoutus>
- Maahanmuuttovirasto (2018 a). Ajankohtaista. Vuoden 2017 tilastot. Saatavilla 20.02.2018. http://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/vuoden-2017-tilastot-turvapaikanhakijoita-selvasti-edellisvuosia-vahemman-ensimmaisen-hakemuksen-jatti-reilut-2-100-hakijaa
- Maahanmuuttovirasto (2018 b). Ajankohtaista. *Miten kristinuskoon kääntyminen vaikuttaa turvapaikkapäätökseen*. Saatavilla 20.02.2018. https://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/miten-kristinuskoon-kaantymisen-vaikuttaa-turvapaikkapaatokseen?p_p_auth=6o9nCN8p
- Maahanmuuttovirasto (2018 c). Ajankohtaista. *Humanitaarista suojelua ei myönnetä enää, uudet maalinjaukset Afganistanista, Irakista ja Somaliasta*. Saatavilla 19.03.2018. http://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/humanitaarista-suojelua-ei-myonneta-ena-uudet-maalinjaukset-afganistanista-irakista-ja-somaliasta?p_p_auth=MOIzINjD
- Maahanmuuttovirasto (2018). Toissijainen suojelu. Saatavilla 14.03.2018. <http://migri.fi/toissijainen-suojelu>
- Malin, M. & Anis, M. (2013). Maahanmuuttajat hyvinvointivaltiossa. Teoksessa T. Martikainen, P. Saukkonen & M. Säävälä (toim.). *Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: Gaudeamus. (s. 141–154).

- Mehiläinen. Saatavilla 15.02.2018. <https://www.mehilainen.fi/lastensuojelu>
- Moped. Kulttuurit. Saatavilla 22.02.2018. <http://www.moped.fi/kulttuurit/ka-site.html>
- Nurmela, J. (1993). Tulevaisuusverstas – Tulevaisuuden muovaamisen menetelmä. Teoksessa Matti Vapaavuori (toim.) *Miten tutkimme tulevaisuutta*. Helsinki: Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry, (s.193–195).
- Nyyti ry. Mitä mindfulness on? Saatavilla 08.03.2018. <https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/rentoudu-paivittain/mita-mindfulness-on/>
- Opetushallitus. Tietoa kunnille turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Saatavilla 27.02.2018. http://www.oph.fi/ajankohtaista/verkkouutiset/101/0/tietoa_kunnille_turvapaikanhakijoiden_vastaanotosta
- Opetushallitus (2006). Asioimistulkin ammattitutkinto 2006. Saatavilla 01.04.2018. http://www.oph.fi/download/110919_asioimistulkki_ammattitutkinto.pdf
- Opetus ja kulttuuriministeriö (2017). Turvapaikanhakijoiden opiskelumahdollisuudet. Saatavilla 27.02.2018. <http://minedu.fi/turvapaikanhakijoiden-opiskelu>
- Punainen Risti (2017). Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanotto. Saatavilla 23.04.2018. <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-suomessa/turvapaikanhakijoiden-pakolaisten-vastaanotto>
- Punainen Risti (2015). Vapaaehtoisena Vastaanottokeskuksessa. Saatavilla 26.03.2018. <https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/VOK%20Vapaaehtoisena%20Punaisessa%20Ristiss%C3%A4%2019.10.2015.pdf>
- Punainen Risti. Vastaanottokeskusten suomen kielen opetus. Saatavilla 23.04.2018. <https://rednet.punainenristi.fi/node/27161>
- Pärnä, K. (2010). Perhekuntoutus lasten ja perheiden palveluna. Teoksessa. K. Olsson, S. Laine, L. Heino, H. Miller, M. Törrönen ja K. Pärnä (toim.) *Voimaannuttavat suhteet perhekuntoutuksessa*. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö, 41 – 54.
- Raamattu*. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.

Rubin, A. Topi – tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali.

Skenaariotyöskentelyn sovelluksia. Osallistavat menetelmät.

Tulevaisuusverstaas. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Saatavilla 19.11.2017.

<https://tulevaisuus.fi/menetelmat/skenaariotyoskentelyn-sovelluksia/osallistavat-menetelmat/tulevaisuusverstaas/>

Ruokoniemi, N. (2014). *Aikuisten turvapaikanhakijoiden kanssa tehtävä sosiaalityö. Metasynteesi kansainvälisistä artikkeleista.* (Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta). Saatavilla http://epublicatio.ns.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20140623/urn_nbn_fi_uef-20140623.pdf

Räty, M. (2016). *Maahanmuuttaja asiakkaana.* Helsinki: Minttu Räty ja Kustannusosakeyhtiö Tammi

Sakasti (2015). Kirkkoturvakäytäntö seurakunnissa 2015. Saatavilla 26.02.2018. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/21297824E22C9061C22577580028EA55/\\$FILE/Kirkkoturvak%20E4yt%20E4nt%20F6%20seurakunnissa%202015.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/21297824E22C9061C22577580028EA55/$FILE/Kirkkoturvak%20E4yt%20E4nt%20F6%20seurakunnissa%202015.pdf)

Sakasti (i.a). Mitä on diakonia? Saatavilla 01.04.2018. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content43EA4D>

Sakasti (2015). Turvapaikanhakijat ja seurakunnan jäsenyys. Saatavilla 19.03.2018. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content1E416E>

Sakasti. Seurakuntatyö. Turvapaikanhakijoiden tukeminen. Saatavilla 08.03.2018. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content30696C>

Sakasti. Psykososiaalinen tuki. Saatavilla 1.5.2017.

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3EE2E1>

Sisäministeriö. Maahanmuutto. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. Saatavilla 19.02.2018. <http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Terveystieteiden tutkimuskeskus (2018). Paperittomat. Saatavilla 19.3.2018. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/paperittomat>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2018). Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Lähteenmäki, M. Videoesitys. Saatavilla 20.02.2018. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus>
- Tilastokeskus (2018). Väestö. Saatavilla 19.2.2018. http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#_ga=2.153946616.1102892180.1519326268-2112102222.1519326268
- TJS opintokeskus (i.a). Opas yhdistyksille. Jäsentilaisuudet. Osallistavat menetelmät. Tulevaisuusverstaas. Saatavilla 19.11.2017. <https://www.tjs-opintokeskus.fi/opas-yhdistyksille/jasentilaisuudet/osallistavat-menetelmat>
- Troger, B. (2007). *Asioimistulkkauksen ihanteet ja todellisuus. Asioimistulkkina toimivien näkökulma*. (Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, Kieli- ja käännöstieteiden laitos). Saatavilla 14.02.2018. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/78204/gradu01971.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

LIITE 1: OPAS

TURVAPAIKANHAKIJAPERHE ASIAKKAANA

Opas Eemelin perhetukiyksikön perheohjaajille

Arja Heino

Opas on tarkoitettu Eemelin perhetukiyksikön perheohjaajille työkaluksi turvapaikanhakijaperheiden kanssa työskentelyyn. Opasta on ollut suunnittelemassa koko työryhmä.

Kiitos työryhmä ja Leea!

Sisällysluettelo

Keskeisiä lakeja ja lastensuojelun perustaa	3
Kulttuuri	5
Tulkkaus	6
Kommunikointi	9
Hyvinvointi	10
Muita hyvinvointiin vaikuttavia yhteistyökumppaneita	13
Suomalainen kulttuuri	16
Hyödyllisiä linkkejä	17

Oppaan piirroskuvat Leea Heino 2018

1 KESKEISIÄ LAKEJA JA LASTENSUOJELUN PERUSTAA

Valmistaudu selvittämään asiakkaille tulkin avustuksella lastensuojelun periaatteet Suomessa. Huomioi, että heidän kulttuurissaan ei välttämättä ole voimassa olevaa lastensuojelulakia, eikä näin ollen siihen liittyvää sanastoa. Tiedosta voimassa olevat lait ja ohjeet.

Turvapaikanhakijaperheet ovat kirjoilla vastaanottokeskuksessa, vaikka olisivat sijoitettuna perhetukiyksikköön. Tiivis yhteistyö on tarpeellista.

Keskeisiä lakeja, jotka ohjaavat työtä perhetukiyksikössä maahanmuuttajien parissa:

- Suomen perustuslaki 731/1999
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Lastensuojelulaki 417/2007
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
- Kansanterveyslaki 1972/66
- Mielenterveyslaki 1990/1116
- Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014
- Ulkomaalaislaki 301/2004
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010
- Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011 (ns. vastaanottolaki)
- Kansalaisuuslaki 359/2003
- Soveltamisalalaki 1325/2014
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977
- Hallintolaki 434/2003
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999
- (Finlex)

YK:n lastenoikeuksien yleissopimus on maailman laajimmin voimaan saatettu sopimus.

<https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Lastensuojelun perustaa selkokielellä

Lastensuojelu.info on selkokieline sivusto, joka esittelee lastensuojelua usealla eri kielellä. Valmiiksi käännettyjä sivustoja on kurdin, farsin, somalin, venäjän, ranskan, ruotsin ja englannin kielillä. Sivustolta löytyy myös lastensuojeluun liittyvää sanastoa selkokielellä. Sivustot ovat suunnattu erityisesti maahanmuuttajavanhemmille ja heidän kanssaan työskenteleville ammattilaisille.

Alla keskeisimpiä kohtia:

Lapsen oikeuksien yleissopimus

Lait tukevat lapsen oikeuksien sopimusta

Lastensuojelu perustuu lakiin

Laki koskee kaikkia

Lapsen etu on tärkein

Vanhempien oikeudet ja velvollisuudet

Syitä lastensuojelun avun tarpeelle

Lisäksi löytyy tietoa:

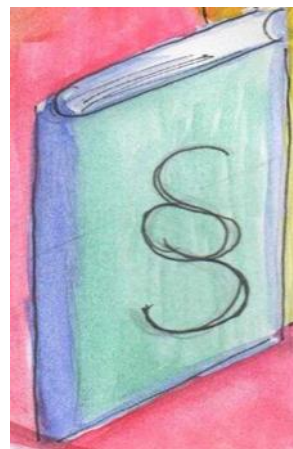
Lapsiperheiden palveluista

Kouluikäisten lasten perheet

Muista perhepalveluista

Lastensuojelu- ja sosiaalipalvelut

<https://www.lastensuojelu.info/sf/>

2 KULTTUURI

Sosiaalityöntekijä ilmoittaa asiakkaan kotimaan ja kielen puhelimitse, tiedustellessaan sijoituspaikkaa. Voit selvittää asiakkaan kulttuuritaustaa netistä ja näin ollen ymmärtää toimintatapojaan hänen kotimaassaan. Erityisen tärkeitä asioita ovat uskonto ja siihen liittyvä ruokakulttuuri sekä perhekäsitys. Perhekäsitys turvapaikanhakijoilla on paljon laajempi, kuin esimerkiksi suomalaisilla. Perheeksi luokitellaan kaikki, jotka ruokkivat ja hoivaavat lapsia.

Syventävää tietoa voit etsiä esimerkiksi:

MOPED nettisivujen kulttuurit -osiosta, josta löytyy yleistietoa esimerkiksi arabialaisesta ja somalialaisesta kulttuurista. Osiossa on lisäksi muutakin tutustumisen arvoista tietoa liittyen eri kulttuureihin.

<http://www.moped.fi/kulttuurit/index.html>

Muslimien yksi haaste Suomessa on ruoka. Islam kieltää ihmistä syömästä ruokaa, joka on valmistettu sianlihasta, verestä, petoeläinten lihasta ja eläinten lihasta, jotka ovat kuolleet muulla tapaa, kuin teurastamalla. Toiset muslimit noudattavat teurastuksessakin olevia sääntöjä.

Pääosin kristittyjen ja juutalaisten ruoat ovat sallittuja, kunhan ne eivät sisällä siikaa ja verta. Pakkausten tuoteselostukset kannattaa lukea tarkkaan, koska sianlihaa saattaa olla esimerkiksi karkeissa, liivateessa, rasvoissa ja öljyissä. Ruonanvalmistuksessa ja paistamisessa on varmintä käyttää puhtaita raaka-aineita.

Huumaavat/päihdyttävät aineet ovat islamissa ehdottomasti kiellettyjä. Kielto käsittää alkoholin valmistamisen, kuljettamisen, käsittämisen ja myymisen. Kielto koskee juhliin osallistumista, jos niissä on alkoholitarjoilua. Lääkkeet, jotka sisältävät alkoholia ovat sallittuja vain, jos vastaavaa alkoholitonta lääkettä ei ole. Kiellettyä on kaikki, mikä sumentavat ajattelukykyä tai aisteja, kielto koskee myös huumeita.

(Islam opas)

<http://www.islamopas.com/matregler.html>

3 TULKKAUS

Tulkkaamisesta ja kääntämisestä säädetään vastaanottolaissa (746/2011 27 §). Vastaanottokeskus järjestää tulkki- ja käännöspalveluja turvapaikanhakijalle. Palvelut ovat ilmaisia, kun kyse on viranomaisasioiden hoidosta. Sovi vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijän, tai sijoituspäätöksen tehneen sosiaalityöntekijän kanssa käytännöistä tulkkipalvelun suhteen. Pääosin perhetukiyksikön ohjaajat tilaavat tarvittavan puhelin- tai läsnäolotulkkauksen arjen asioiden hoitoon, esimerkiksi lääkärissä käynnit. Sosiaalityöntekijän ja asiakkaan tapaamisiin järjestettävän tulkin tilaa sosiaalityöntekijä, jos ei toisin sovita.

Ennakoi ja tilaa ajoissa tulkkauspalvelu. Välitä tarpeelliset dokumentit tulkille etukäteen. Kerro asiakkaan ID-numero, jotta maksu osataan kohdistaa oikealle taholle. ID-kortti on saatu, kun henkilö on rekisteröity UMAREK-rekisteriin Punaisen Ristin toimesta. Kortti pitää olla aina mukana, muuten hänet luokitellaan paperittomaksi ja hänet voidaan ottaa säilöön. Varaa tupla-aika tapaamiseen. Valmistaudu miettimällä ydinasiat ja aloita keskustelu niillä. Varaa tulkille istuin niin, että hänellä on katsekontakti kaikkiin tulkattaviin.

Tutustu tulkin rooliin, työ on tulkkaamista, joten häneltä ei vaadita muuta. Ammattitulkki on puolueeton, hän ei ilmaise mielipiteitään henkilöistä tai käsiteltävistä asioista. Tulkki välittää viestejä mahdollisimman kattavasti, eikä asioi kenenkään puolesta. Mikäli koet, ettei tulkki toimi asianmukaisesti, ota se heti puheeksi tulkkauksen aikana.

Huomioi tulkki, aluksi hän esittäytyy ja kertoo salassapitovelvollisuudestaan. Puhu vain sellaisia asioita, jotka haluat tulkattavan, tulkki kääntää kaiken. Tulkki tulkaa aina minä - muodossa. Anna riittävästi aikaa tulkille tulkkaukseen. Tarvittaessa hän voi myös esittää selventäviä kysymyksiä. Hyvä tulkki kysyy ja varmistaa, että viesti välittyy oikein.

Ole kontaktissa asiakkaaseen, puhu suoraan hänelle. Asiakas kokee, että hänen suhtaudutaan yksilönä ja hoidat juuri hänen asiaansa.

Puhu selkeästi, muista käyttää lyhyitä lauseita ja kerro lause aina loppuun. Puhu rauhallisesti välttämällä murreilmaisuja, sekä vaikeasti ymmärrettävää ammattisanaa. Jos käytät lyhenteitä, avaa niiden merkitys.

(Hanna-Mari Kolistaja Turun seudun tulkikeskus)

<http://www.turku.fi/blogit/hei-me-tulkataan/asioimistulkin-viisi-vinkkia-viranomaiselle>

Lastensuojelun käsikirjan ohjeistuksia tulkin käyttöön:

Osaako työntekijä toimia tulkkaustilanteissa? Tarvittaessa asioimistulkki tulee aiemmin tapaamiseen ja perehdyttää työntekijän tulevaan asiakastapaamiseen. Henkilöstön perehdyttäminen tulkkaustilanteisiin on erittäin hyödyllistä ja suotavaa. Perehdytyksiä järjestävät esimerkiksi alueelliset tulkikeskukset.

Varaa työskentelyihin joustavasti aikaa. Tulkin käyttö saattaa kaksinkertaistaa työskentelyn ajan. Käännä mahdolliset dokumentit ennen tapaamista. Kerro myös tulkille tapaamisen aiheet.

Puhu selkosuomea. Muista kehonkielen merkitys, joka voi korostua maahanmuuttaja-asiakastyössä. Puhu asiakkaalle pitäen katsekontakti asiakkaassa, eikä tulkissa.

Selitä, perustele, varmista molemminpuolinen ymmärrys. Asiakas voi näyttää ymmärtäneensä kaiken, vaikka näin ei ole tapahtunut. Asiakas voi myös jättää kertomatta jotakin olennaista tilanteestaan, esimerkiksi aiemmista viranomaispeloistaan johtuen.

Huomaa yksilö kulttuurin takaa. Helposti sorrutaan näkemään asiakas oman kulttuurinsa tapojen edustajana, jolloin oletetaan hänen toimivan tietyllä tapaa. Tämä on asiakkaan aliarvioimista ja voi johtaa virhearviointeihin. Tapaamisessa pyritään ratkaisemaan perheiden ongelmia, ei kulttuurien.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/monikulttuurisuus/maahanmuuttajat-lastensuojelun-asiakkaina>

Hyödynnä tulkkia myös viikko-ohjelmien ynnä muiden toimintojen rakentamisessa asiakkaan äidinkielelle. Voit lähettää sähköpostilla viikko-ohjelman käännettäväksi.

Asioimistulkkeja:

Raision tulkkipalvelu (0400 409 159). Voit ottaa yhteyttä myös tekstiviestillä raisiontulkkipalvelu@gmail.com

Suomen asioimistulkkipalvelu (09 346 3056). 24 H PÄIVYSTYS (050 468 2992)

http://www.asioimistulkkipalvelu.fi/tulkkauspalvelut?utm_campaign=Tulkkauspalvelut++Yleinen&utm_source=google&utm_medium=ppc&utm_term=%2Basioimistulkkipalvelu&utm_content=1820209x893168542114524417

Turun seudun tulkkikeskus (02 262 6321)

tulkkaukset.tulkkipalvelu@turku.fi

kaannokset.tulkkipalvelu@turku.fi

<https://www.turku.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/turun-seudun-tulkkipalvelu>

4 KOMMUNIKOINTI

Perheille on hyvä puhua suomen kieltä alusta alkaen. Puhu selkokielellä, esimerkiksi ruoanlaitto- ja ruokailutilanteissa, voit samalla opettaa suomen kielen sanastoa. Tärkeää on tukea lasten ja vanhempien keskinäistä puhumista omalla äidinkiellään.

Kommunikoinnissa auttaa kuvien käyttö. Viikko-ohjelmat ja yleiset ohjeistukset ovat hyvä rakentaa kuvien avulla. Papunetistä löytyy kuvasanasto maahanmuuttaja-aikuisille ja lapsille.

<http://papunet.net/haku?hakusana=turvapaikanhakijat>

Papunetistä löytyy arabian kielelle käännettyjä tulostettavia kuvasanastoja, sekä toimintaohjeita koulunkäynnin ja opetuksen tueksi. Kuvasanastoissa on myös ohjeita ja muuta materiaalia, joita voi hyödyntää perhetukiyksikössä.

<http://papunet.net/materiaalia/arabia-suomi-materiaalit>

UUSI KOTI –maahanmuuttajan ja SPR:n ystävän kuvallinen asumisen ja asioinnin opas. Tämä opas on suunniteltu käytettäväksi apuvälineeksi maahanmuuttajia ohjattaessa yhteisen kielen puuttuessa. Oppaassa on kuvin havainnollistettu asumista, asiointia ja turvallisuutta. (Anne Haaksluoto & Sanna-Leena Koivisto).

http://papunet.net/sites/papunet.net/files/materiaalia/Kuvakommunikointi/haaksluoto_koivisto_uusi_koti.pdf

5 HYVINVOINTI

Terveydenhuollon asioissa lasten kohdalla lastensuojelulaki 16 b § velvoittaa Harjavallan terveystakeskusta hoitamaan alaikäisten lasten asioita. Aikuisten kohdalla ole aina ensin yhteydessä asiakkaan omaan vastaanottokeskukseen. Vastaaantokeskuksen terveydenhoitaja kertoo jatkotoimenpiteet.

Turvapaikanhakijoilla on taustallaan traumaattisia kokemuksia. On erityisen tärkeää kiinnittää huomiota heidän henkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Perhetukiyksikön moniammatillisessa työryhmässä on mahdollista tehdä myös kriisityötä turvapaikanhakijoiden kanssa.

Turvapaikanhakijalapsien mielenterveyttä on tuettava ja ylläpidettävä eri tavoin. Linkki Paloma -hankkeen projektityöntekijän Minna Lähteenmäen videoon. Millaisia mielenterveyden haasteita ja voimavaroja turvapaikanhakijalapsilla on?

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus>

Suomen ev.lut. kirkon Sakastin sivustolla on ladattava tietopaketti: **Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten psykososiaalinen tukeminen -opas**, joka on tarkoitettu työntekijöille ja vapaaehtoisille. Opas on hyödyllinen myös perhetukiyksikön ohjaajien käyttöön. Opas on kattava tietopaketti ja sieltä löytyy materiaalia työkentelyihin.

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content3EE2E1>

Suomen mielenterveysseuran sivuilla on ladattava **Opas maahanmuuttajien parissa toimiville**. Oppaassa on tietoa siitä, minkälaiset tekijät vaikuttavat pakolaistaustaisten mielenterveyteen ja vointiin, mitkä ovat mielenterveyttä suojaavia tekijöitä ja miten voi olla tukena eri vaiheissa.

<https://www.mielenterveysseura.fi/fi/raportit/opas-maahanmuuttajien-parissa-toimiville>

Erilaiset verkostot tukevat hyvinvointia:

Suomen mielenterveysseuran sivuilla on tietoa maahanmuuttajille mielenterveyden ongelmista esimerkiksi arabian ja somalin kielillä.

Kriisipuhelin arabiankielillä (040 1958202)

Ma, ti, to ja pe klo 11-15, ke klo 18-22

Alueella olevien mielenterveysseurojen sekä Psykotraumatologisen keskuksen yhteystiedot:

Satakunnan mielenterveysseura

Tiedottaja: Iris Pale, info@satms.fi

050 381 5038

Rauman seudun mielenterveysseura, Rauman kriisikeskus Ankkurpaikka

Ajanvaraus numerosta 02 8378 5600

Valtakatu 13, 26100 Rauma, 2 krs.

Euran toimisto

Ajanvaraus numerosta 02 8378 5600

Puh. 02 8378 5605, fax. 02 8378 5635

Käyntiosoite Eurantie 6 A, 27510 Eura

<https://www.mielenterveysseura.fi/fi/tukea-ja-apua/kasvokkain/sos-kriisikeskus>

Psykotraumatologinen keskus on psykiatrinen poliklinikka, joka arvioi, hoitaa ja kuntouttaa kidutuksen uhreja ja heidän perheenjäseniään (Helsingin diakonissalaitos).

Kidutettujen kuntoutuskeskus (050 502 7581)

Jaana Pajunen, Yksikönjohtaja (050 386 7145) jaana.pajunen@hdl.fi

Vammaisten maahanmuuttajien tukikeskus Hilma

Hilma edistää vammaisten maahanmuuttajien oikeuksia ja yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tukikeskus Hilma tarjoaa: tietoa palveluista ja oikeuksista, ohjausta palveluiden hakemiseen, vertaistukea, materiaaleja sekä koulutusta ja luentoja ammattilaisille ja opiskelijoille. Kielet Suomi ja Englanti, tulkkaus mahdollista.

Arkisin klo 9-16 (044 7577 099)

info@tukikeskushilma.fi

Koulu

Harjavallan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta, sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Järjestämisvelvollisuus koskee myös kansainvälistä suojelua hakevia lapsia. Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta.

Harjavallan koulujen yhteystiedot löytyvät Harjavallan kaupungin kotisivuilta

<http://www.harjavalta.fi/yhteystiedot/>

6 MUITA HYVINVOINTIIN VAIKUTTAVIA YHTEISTYÖKUMPPANEITA

yhteystiedot:

SPR Satakunnan piiri toimisto (020 701 2820) avoinna klo 9.00-15.00.

Pohjoispuisto 3, 28100 Pori. satakunta@punainenristi.fi.

Satakunnan piiriin voi ottaa yhteyttä ja lähettää yhteydenottopyyntö Harjavallan SPR:n toimijoille.

MLL Satakunnan piiri ry

Antinkatu 8, 28100 Pori. satakunnan.piiri@mll.fi

ma-to 9.00 - 13.00

MLL ystäväksi maahanmuuttajaäidille- toiminta, myös Harjavallassa.

Koordinaattori, Sarianne Taipalus (050 307 4885) sarianne.taipalus@mll.fi

Harjavallan Martat ry (0400 010 611) sari.granni@saunalahti.fi

Satakunnan monikulttuuriyhdistys ry (040 523 7711)

Avoinna: ma – pe klo 9-18. toimisto@monikulttuuriyhdistys.fi

Monikulttuuriyhdistys ylläpitää kaikille avointa Kansainvälistä kohtaamispaikkaa. Kansainvälisessä kohtaamispaikassa järjestetään erilaisia tapahtumia, kerhoja ja kursseja, esimerkiksi kielikursseja, sekä tarjotaan mahdollisuuksia vapaaehtois-toimintaan. Monikulttuuriyhdistys toimii lisäksi monikulttuurisuuden ja maahanmuuton asiantuntijana Porin alueella ja toteuttaa erilaisia projekteja.

Isolinnankatu 24, 28100 Pori (käynti Juhana Herttuankadulta)

Neuvontapiste MAINE

MAINE tarjoaa alueen maahanmuuttajille matalan kynnyksen palvelua. Neuvonta on maksutonta eikä ajanvarausta tarvita. Ilman ajanvarausta tulevat otetaan vastaan jonotusperiaatteella. Jos haluat varmistaa, että pääset neuvontaan jonottamatta, varaa aika etukäteen. Kaikki alueen maahanmuuttajat voivat asioida MAINEssa.

Neuvontakielet: suomi, ruotsi ja englanti

Tulkkauksen voi saada omalla kielellä, jos varaa ajan etukäteen!

Aukioloajat: ma, ke ja to klo 9-16 (muutokset mahdollisia)

MAINE palvelee pääkirjastossa Gallen-Kallelankatu 12, 2. krs

Muina päivinä ota yhteyttä puhelimitse (044 701 7603)

Yhteystiedot:

Maahanmuuttajien info- ja neuvontapiste MAINE

Gallen-Kallelankatu 12, 2. krs, 28100 Pori

Projektityöntekijä Pia Heikkilä (044 701 7603) s-posti: pia.heikkila@pori.fi

Harjavallan seurakunta (Suomen evankelis - luterilainen kirkko)

Seurakunta järjestää muun muassa lapsille kerhotoimintaa, nuorteniltoja, viikko-kerhoja ja erilaisia leirejä.

Lapset ja perheet: vastaava lastenohjaaja Hanna Joensuu. Puh. 044 735 6759

Nuoret: nuorisotyönohjaaja vt. Sanna Eskelinen. Puh. 044 735 6758
nuorisotyönohjaaja Timo Orre. Puh. 044 735 6757

Aikuiset: seurakuntapastori Teija Pitkänen. Puh. 044 735 6752

Diakoniatyö: Tiina Virta 044 735 6756 ja Minna Uotila 044 735 6755

Henkilökunnan sähköpostiosoitteet ovat etunimi.sukunimi@evl.fi
<http://www.harjavallanseurakunta.fi/>

Harjavallan Helluntaiseurakunta

Helluntaiseurakunta järjestää säännöllisiä tilaisuuksia varhaisnuorille, nuorille ja aikuisille. Kotisivujen ohjelmat – osiosta löytyy aina kuukauden tapahtumat.

Toimisto aika tiistaisin klo 10–12 (02 674 1171)

Hiirikatu 18, 29200 Harjavalta

harjavallan.helluntaisrk@dnainternet.net

7 SUOMALAINEN KULTTUURI

Suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen helpottaa perheiden integroitumista yhteiskuntaamme. Hyvä kotoutuminen ehkäisee turvapaikanhakijaperheiden syrjäytymistä. Perhetukiyksikössä kotouttamista edistetään opettelemalla suomalaisia käytäntöjä työskentelyjen ja yhteisten tekemisten ohella.

Perustietoa Suomesta -opas

Laki kotoutumisen edistämisestä (2010/1386 7§) edellyttää, että maahanmuuttajalle annetaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta.

Perustietoa Suomesta -opas on kotoutumislain mukainen tietopaketti. Perustietopaketti on käännetty 12 eri kielelle.

<http://tem.fi/perustietoa-suomesta>

Infopankki.fi:stä löytyy tietoa Suomesta usealla eri kielellä.

<https://www.infopankki.fi/fi/etusivu>

8 HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ:

Maahanmuuton ja kotoutumisen tietopankki

<http://tem.fi/tietopaketti-kotoutumisesta>

Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus

<https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus>

Maahanmuuttajien kotouttaminen

<http://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen>

Maahanmuuttajien psyykkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävät tekijät ja palvelut

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75031/TEM-jul_40_2015_web_09062015.pdf?sequence=1

Maahanmuuttajien sosiaaliturva, hyvinvointi ja terveys

<http://stm.fi/maahanmuuttajien-hyvinvointi>

Pakolaisneuvonta – kansainvälinen suojelu

<http://www.pakolaisneuvonta.fi/asiantuntijajarjesto/tietoa-pakolais-ja-ulkomaalaisoikeudesta/kansainvalinen-suojelu/>

Satakunnan maahanmuuttostrategia

<http://docplayer.fi/6632107-Satakunnan-maahanmuuttostrategia.html>

Turvapaikanhakijaperhe. Kohtaamisen ja tuen käsikirja

https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/turvapaikanhakijaperhe._kohtaamisen

Turvapaikanhakijat lastensuojelun asiakkaina THL

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/turvapaikanhakijat-lastensuojelun-asiakkaina>

Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanotto

<https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-suomessa/turvapaikanhakijoiden-pakolaisten-vastaanotto>

Turvapaikanhakijoiden henkinen hyvinvointi ja psykososiaalinen tuki

<http://stm.fi/documents/1271139/2278526/Snellman+Olli.pdf>

Turvapaikanhakijoiden opiskelumahdollisuudet

<http://minedu.fi/turvapaikanhakijoiden-opiskelu>

Turvapaikanhakijoiden sosiaaliturva ja palvelut Suomessa

<http://stm.fi/turvapaikanhakijoiden-palvelut>

Vastaanottoraha – Maahanmuuttovirasto

<http://stm.fi/turvapaikanhakijoiden-palvelut>

LIITE 2: KYSELY

Kerrothan mielipiteesi oppaasta

1. Onko oppaassa tarvittavaa tietoa riittävästi, jos ei ole, mistä aiheesta toivoisit lisää?

2. Haluaisitko jonkin osion pois oppaasta?

3. Tuntuuko sinusta, että opas on hyödyllinen ja voisit käyttää sitä työssäsi?

4. Miten koet oppaan visuaalisen ilmeen?

5. Muuta lisättävää